

Schrijven en de inzet van tablets

Adviesverslag

Feline Hielkema, Lisa van Jaarsveld en Jennifer Tiebout zijn vierdejaars studenten en volgen de Opleiding Ergotherapie aan de Hogeschool van Amsterdam.

In het kader van deze opleiding kozen zij “Schrijven en de inzet van tablets” als afstudeeronderzoek. Na het schrijven van hun literatuurstudies hebben zij, door middel van interviews en enquêtes, kwalitatief onderzoek gedaan naar het gebruik van tablets tijdens therapeutische interventies. Hun opdrachtgever was Dr. Anneloes Overvelde van de Radboud Universiteit Nijmegen, hun coach Margriet Pol.

Aanleiding

Dit adviesverslag is geschreven voor kinderergotherapeuten en kinderfysiotherapeuten die kinderen vanwege schrijfproblemen behandelen.

Ruim 30% van de kinderen in het basisonderwijs in Nederland heeft problemen met (leren) schrijven. Deze problemen betreffen onleesbaar schrift, tempoproblemen en/of pijn en vermoeidheid bij het schrijven (Overvelde et al., 2011; Overvelde & Hulstijn, 2011).

Schrijfproblemen behoren tot de meest voorkomende redenen voor verwijzing van kinderen voor ergotherapie (Hoy, Egan & Feder, 2011). Ditzelfde geldt ook voor de kinderfysiotherapie (Overvelde & Hulstijn, 2011).

Een veelvoorkomende leeftijdscategorie voor kinderen met schrijfproblemen is die van vier tot en met acht jaar. Deze kinderen bevinden zich in de fase van het voorbereidend en/of aanvankelijk schrijven (Klerk, Peeterman, Post, & Postuma, 2006).

Een belangrijke oorzaak van schrijfproblemen is te weinig oefening in het schrijven, deze groep wordt in de praktijk gezien met schrijfproblematiek (Overvelde et al., 2011).

Vraagstelling: Op welke manier kunnen Apps op een tablet ingezet worden tijdens de kinderergotherapeutische en kinder-fysiotherapeutische interventies, waarmee de schrijfkwaliteit en de frequentie van het schrijven worden verhoogd, bij kinderen met (mogelijke) DCD, en bij kinderen die door te weinig oefenen in het schrijven schrijfproblemen hebben, in de leeftijd van 4 tot en met 8 jaar?

Doel: Dit adviesverslag is geschreven om meer kennis en inzicht te geven aan kinderergotherapeuten en kinderfysiotherapeuten waardoor beter aangesloten kan worden bij de huidige digitalisering. Door te onderzoeken wat voor- en nadelen zijn van het inzetten van Apps op een tablet, heeft de therapeut handvatten die helpen bij de keuze om wel of geen tablet in te zetten bij het behandelen van schrijfproblemen bij kinderen in de leeftijd van 4 tot en met 8 jaar. Daarnaast bieden wij inzichten over hoe Apps op een tablet ingezet kunnen worden tijdens de behandeling. Mogelijk is een voordeel van het inzetten van een tablet, dat de motivatie wordt gestimuleerd waardoor het kind frequenter op schrijfvaardigheden oefent.

Resultaten: De gevormde hoofdthema's zijn interventies, schrijven en materialen, omgeving, voordelen en nadelen/wensen. Uit het thema interventies komt naar voren, dat de tablet als middel ingezet moet worden naast taakgericht oefenen om de transitie naar pen en papier te optimaliseren. Bij het thema schrijven en materialen wordt aangegeven dat de tablet een andere weerstand heeft en de grootte en positie anders is dan bij het schrijven op papier. Daarnaast blijkt dat de stylus pen wisselend wordt ingezet. In het thema omgeving wordt beschreven dat het een voordeel is dat er verschillende werkplekken en meubilair gebruikt kunnen worden. Daarbij moet wel rekening gehouden worden met de invloed van licht en geluiden. Voordelen van de tablet zijn dat het motiverend is, aansluit bij de belevingswereld van het kind, de concentratie en de oefenfrequentie verbetert. De nadelen zijn onduidelijkheid die heerst over hoe de tablet ingezet kan worden, de beperkte evidence, en dat Apps niet aansluiten bij de schrijfmethodes. Een overzicht van de Apps ontbreekt en de mogelijkheden van de verschillende Apps zijn nog niet optimaal om op een goede manier aan te sluiten bij het kind.

Conclusie: De respondenten zien de tablet als ondersteuningsmiddel en niet als overname voor de therapeutische interventie om schrijfproblemen te verbeteren. Het schrijven op pen en papier wordt gezien als blijvend belangrijk voor de ontwikkeling van het kind ondanks digitalisering. Op dit moment ontbreekt het aan Apps die aansluiten bij de schrijfmethode van de school. De respondenten geven aan dat de motivatie wordt verhoogd en de oefenfrequentie gestimuleerd door het gebruiken van schrijf-Apps. Als nadeel wordt aangegeven dat er weinig geschikte Nederlandstalige Apps zijn, de materialen niet voldoen om een juiste manier van schrijven te bewerkstelligen en Apps onvoldoende aansluiten bij de verschillende schrijffases.

Vervolgonderzoek is nodig om een bijdrage te leveren aan verduidelijking. Op dit moment is er te weinig evidence over de resultaten die het schrijven op een tablet geeft. Dit leidt tot onduidelijkheid bij de verschillende therapeuten.

Aanbevelingen

Uit de verzamelde gegevens zijn een aantal aanbevelingen naar voren gekomen:

1. Uit het kwalitatieve onderzoek is naar voren gekomen dat de tablet tijdens schrijfbehandelingen ingezet moet worden als middel en niet als doel. Aangezien het taakgericht oefenen op dit moment bewezen effectief is voor de behandelresultaten.
2. De tablet stimuleert de motivatie bij kinderen, maar er moet erop gelet worden dat het geen gewoonte wordt.
3. Om eventuele lichamelijke klachten te voorkomen bij tabletgebruik is het beter om de tablet niet te veel in te zetten en de kinderen van werkplek te laten variëren. Bij het kiezen van een geschikte werkplek is het belangrijk om rekening te houden met de omgeving. Licht, stopcontacten en geluiden zijn hierbij factoren waar rekening mee gehouden moet worden.
4. De stylus pen kan gebruikt worden op de tablet wanneer de pengreep en de pendruk wordt geoefend. Voor de tactiele ervaring kan je het kind beter op de tablet laten schrijven met de vinger. Bij het gebruiken van de stylus pen moet rekening gehouden worden met de transitie naar papier. Zo heeft een stylus pen een dikkere punt dan een gewone pen, waardoor het schrijven anders ervaren wordt.
5. Bij het gebruik van de tablet is het belangrijk om het kind persoonlijke feedback te blijven geven. Het geven van persoonlijke feedback stimuleert het kind beter en sluit beter aan bij het kind dan de feedback van de tablet. Specifiek accepteren kinderen met autisme feedback van de tablet sneller dan persoonlijke feedback. Dit kan per kind verschillend zijn.
6. De schrijf Apps sluiten niet volledig aan bij de schrijfmethodes van scholen. Hier moet rekening mee gehouden worden in de schrijfbehandelingen. Het advies is om een geschikte App te ontwikkelen die aansluit bij de schrijfmethodes.
7. Vanuit het praktijkonderzoek is gebleken dat voor kinderen met DCD het oefenen van letters op de tablet gedaan kan worden. Kinderen met DCD kunnen door middel van de tablet oefenen met de pendruk en de tablet kan het kind motiveren om de oefenfrequentie te optimaliseren. Wanneer de CO-OP gebruikt wordt tijdens de interventie moet rekening gehouden worden met de mogelijk negatieve invloed van de tablet op de zelfreflectie van het kind. Dit komt doordat de tablet de feedback geeft voordat het kind het eigen handelen kan beoordelen.
8. De tablet kan ingezet worden wanneer kinderen vallen onder profiel C van het Evidence Statement aangezien de tablet een bijdrage levert aan het vergroten van de oefenfrequentie (Overvelde et al. 2011). Daarnaast is er nog niet bewezen dat wanneer de oefenfrequentie op de tablet verhoogd wordt, de resultaten van het handschrift op papier ook verbeteren.
9. Voor kinderen die letters leren kan de tablet gebruikt worden. Deze kinderen vallen in profiel B of D van het Evidence Statement (Overvelde et al. 2011). Een App oefent met kinderen de richting en vorm van de letters. Hierbij moet er rekening mee worden gehouden, dat de wijze waarop de letter aangeleerd wordt, past bij de schrijfmethode die op school gehanteerd wordt.
10. Advies is dat de therapeut regelmatig navraagt wat het kind geleerd heeft om te controleren of het kind kan reproduceren wat het geleerd heeft.

Bron

Schrijven en de inzet van tablets, afstudeeronderzoek/adviesverslag van Feline Hielkema, Lisa van Jaarsveld en Jennifer Tiebout, Opleiding Ergotherapie/Hogeschool van Amsterdam, 13 juni 2017 (samengevat door D.S. d.d. 11.07.17) Contactadres: Felinehiemstra@hotmail.com